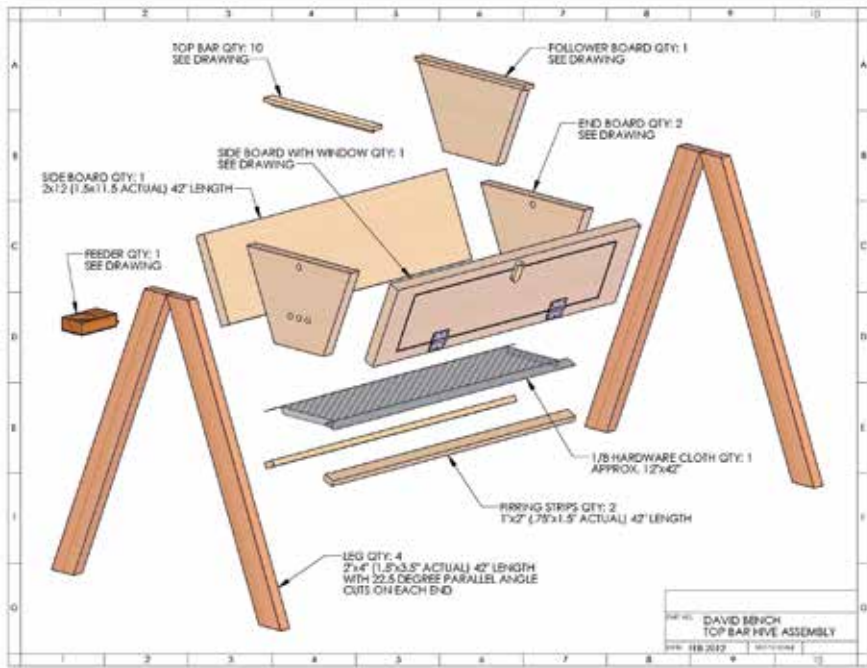

Bijenteelt in lattenkasten

Tekst Bart de Coo

Eigenlijk zou deze aflevering over de zwermtijd moeten gaan, omdat die bij het verschijnen van deze *Bijenhouden* alweer aanstaande is. Laten we het toch eerst maar eens gaan hebben over de bouw van lattenkasten en over de huisvesting van het eerste volk. Deze reeks is immers niet bedoeld voor mensen die al jaren met deze kasten werken, alhoewel ze hopelijk met plezier meelesen en er zo nu en dan nieuwe ideeën uit halen.

Ongeveer tien jaar geleden bouwde ik mijn eerste lattenkasten. Met die kasten heb ik een aantal seizoenen aangerommeld, totdat ik ontdekte welke cruciale ontwerpfouten ik had gemaakt: de kasten waren veel te diep, waardoor je veel te lange raten krijgt, waardoor de raten zwaar en zwak worden, waardoor ze lastig te inspecteren zijn en waardoor alle honing boven het broednest gaat zitten, waardoor die nauwelijks bereikbaar wordt voor de oogst.

Verder plaatste ik het vlieggat aan de lange zijde van de kast, waardoor de kasten bijzonder veel ruimte innamen en waardoor ze noodgedwongen op enige afstand van elkaar moesten staan. Zo werd het bijvoorbeeld lastig om volken te verenigen of om te zetten. Ik bevestigde bovendien de poten aan de kast, waardoor het reizen bijna onmogelijk werd. Dat reizen was eigenlijk al onmogelijk door de lange raten, die veel te kwetsbaar waren voor transport.

Anders

En toen las ik *Top Bar Hive Beekeeping* (2013) van de Amerikaan Wyatt Mangum – reeds vermeld in de vorige aflevering – en toen werd alles anders; ik had er al bijna het bijltje bij neergegoid. Hij maakte zijn kasten niet dieper dan onge-

veer 25 cm, draaide ze een kwartslag en richtte zo zijn kasten in met 'warme bouw', wat wil zeggen dat de raten evenwijdig aan het vlieggat gebouwd worden, wat weer wil zeggen dat je de raten inspecteert zoals je dossiers doorzoekt in een ladenkast. Dat was het ei van Columbus. Nu konden de volken strak naast elkaar staan en kon ik ermee reizen. Er was nog maar één probleem: nu konden de kasten niet meer zo heel lang worden; 70cm was het maximum, anders moet je ongemakkelijk ver vooroverbuigen om bij de voorste raat te kunnen. De inhoudsmaten worden dus, voor een gewoon huis-tuin-en-keukenvolk – geen rasbijen!: ongeveer 25 cm diep, 43 cm breed en maxi-

Begin van de ratenbouw, met of zonder kunststraat. Foto Bart de Coo.

maal 70 cm lang. Langere kasten voor rasbijen zijn prima mogelijk, maar dan moet u er langs de lange zijde naast kunnen staan, omdat ze anders nauwelijks meer te inspecteren zijn.

Vergeet niet tussen de voorste lat, die bij het vlieggat, en de voorwand van de kast een smalle vulstrook aan te brengen van ongeveer een halve centimeter: anders zit de voorste lat, al dan niet met uitgebouwde raat, te dicht tegen de kastwand aan.

Dak en bodem

Het is zeer verstandig om de bodem van de kast van ventilatiegaten te voorzien. Tijdens de hondsdagen wordt met een oogopslag duidelijk welke kasten wel en welke geen ventilatiegaten hebben: de 'gatloze' kasten hebben grote baarden aan de voorkant.

U kunt verder de kast voorzien van ieder gewenst deksel, maar er zijn beperkingen. Ik kies in navolging van Mangum voor een ijzeren plaat. Ik leg eerst twee latten dwars op de kast. Daar leg ik de ijzeren plaat bovenop en die fixeer ik met een dakpan. Dat is niet alleen zeer goedkoop; het ijzer laat het zonlicht niet door en tussen ijzer en kast zit een paar centimeter lucht, waardoor de kast niet te warm wordt. Leg er dus nooit doorschijnend materiaal op en al helemaal niet vlak erop, dus zonder luchtlaag ertussen. U zou de kast bij wijze van spreken verbouwen tot wassmelter. O ja, isolatiemateriaal is niet nodig. Het maakt niets uit, ook 's winters niet, en er gaan toch alleen maar mierennesten in zitten.

Rechte raten

Er bestaan twee manieren waarop we de bijen proberen te verleiden één mooie rechte raat, netjes in het midden, aan één lat te bouwen. De eerste manier is de bevestiging van een puntige houten strook, evenwijdig aan de lat, precies in het midden. De tweede manier is het aanbrengen van een zaagsnee in de lat. Die laat u vollopen met vloeibare was, of u drukt er smalle reepjes kunstraat in die u daarna laat smelten met een verfföhn of die u vloeibaar maakt door ze

3D-aanzicht van de kast, met het tekenprogramma SketchUp.
Illustratie Koen van Oord.

kort in de zonnewassmelter te leggen op een zonnige lentedag. Daarna kunt u er reepjes kunstraat in drukken. U zult zien dat dadantkunstraat dichter in de buurt van uw latmaat komt dan simplex/spaarkast. U zou de binnenmaat van de kast en de latten kunnen afstemmen op dadantformaat, zoals ik toevallig gedaan bleek te hebben.

“Isolatiemateriaal is niet nodig. Het maakt niets uit. Ook 's winters niet.”

De ratenbouw met reepjes kunstraat verloopt eigenlijk altijd mooi regelmatig. Dat betekent dat de raten ook uitwisselbaar worden en dat is precies de bedoeling. Ik heb weinig ervaring met het 'puntigestrookstelsel'. De een zegt dat het even goed werkt; de ander zegt dat je al snel warbouw krijgt, dus dat de bijen allerlei bizarre vormen gaan bouwen, dwars en schuin op de latten, zich niets aantrekkend van al die zorgvuldig aangebrachte stroken. Ik heb er geen ervaring mee. Ik kan alleen rapporteren dat ik met het 'kunstraat-repensysteem' nauwelijks ergens last van heb.

Bevolken

Een lattenimkerij beginnen doet u toch het best met een natuurswerm. Die zijn zeer bouwlustig en die gaan 's avonds bij het transport naar de stand nergens heen. Ze hoeven bovendien de eerste week niet gevoerd te worden en soms zelfs helemaal niet. Een 'koninginnenaflegger' of 'veger' uit een raampjeskast, of een 'jager' uit een korf, is evenwel goed mogelijk. Transport naar een andere stand is in dat geval sterk aan te bevelen, in verband met terugvliegende bijen. Wacht tot de late avond, tot de vlucht voorbij is en tot het kersverse volkje een compacte tros aan de latten gevormd heeft. Bij aankomst onmiddellijk een voerbakje in de kast plaatsen, met wat stro of takjes tegen het verdrinken en met weinig voer, want de bijen hebben nog geen cellen gemaakt om het in op te slaan. Veel voer kunnen de bijen bijgevoel niet kwijt, wat vaak leidt tot roverij. ●